

Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit
Postbus 16326
2500 BH DEN HAAG

RENDO Netbeheer B.V.
Postbus 18
7940 AA Meppel
Setheweg 1
7942 LA Meppel
Telefoon (0522) 856 400
Fax (0522) 856 800
E-mail netbeheer@rendo.nl
Internet www.rendo.nl

datum 27 augustus 2007
onderwerp Zienswijze ontwerpbesluit x-factor gas
van P.C. Pittau
telefoon 0522 856808
e-mail pcpittau@rendo.nl
onze referentie MTN/PCP/SR/07-4288
uw referentie 102449
bijlage(n) -

Geachte heer, mevrouw,

Namens RENDO Netbeheer B.V. (hierna: RENDO) gevestigd te Meppel, dien ik hierbij de zienswijze in van RENDO op uw Ontwerpbesluit Regionale Netbeheerders Gas (hierna: Ontwerpbesluit) van 17 juli 2007 met nummer 102449/28.

In deze zienswijze verzoekt RENDO u het Ontwerpbesluit te herzien. Daarnaast sluiten wij ons aan bij de zienswijze die EnergieNed namens de gezamenlijke netbeheerders heeft ingediend. Voor de herziening van het ontwerpbesluit draagt RENDO de volgende gronden aan.

1. Inleiding

- 1.1. Het ontwerpbesluit bevat ten opzichte van eerdere reguleringsperiodes een flink aantal wijzigingen in de reguleringsystematiek. In het navolgende komen deze wijzigingen aan de orde. De onderstaande zienswijze laat onverlet de standpunten die RENDO ten aanzien van de eerdere reguleringsperiodes heeft ingenomen. RENDO merkt daarbij op dat zij het vaststellen van een ontwerpbesluit met daarin verdergaande uitgangspunten dan de tweede reguleringsperiode, terwijl over de juistheid van de in de tweede reguleringsperiode gehanteerde uitgangspunten door het CBB nog geen uitspraak is gedaan, onrechtmatig acht.
- 1.2. In het ontwerpbesluit zijn de gewijzigde methode voor de vaststelling van de WACC neergelegd in het Consultatiedocument Vermogenskostenvergoeding Regionale Netbeheerders ("het Consultatiedocument") van december 2005 en de uitkomsten van het Onderzoek inzake de winsten van energiebedrijven ("het Winstenonderzoek") van 2 mei 2007 tot uitgangspunt genomen.
- 1.3. RENDO kan zich met een aantal van de wijzigingen in reguleringsystematiek niet verenigen. Voordat de bezwaren tegen deze specifieke uitgangspunten worden besproken, gaat RENDO eerst in op het Winstenonderzoek. Bij de bespreking van de zienswijzen wordt de structuur van dit besluit gevolgd. Derhalve worden - na het Winstenonderzoek (paragraaf 2) - achtereenvolgens de gestandaardiseerde economische kosten (paragraaf 3), het redelijk rendement (paragraaf 4), de objectiveerbare regionale verschillen (paragraaf 5), de rekenvolumina (paragraaf 6) en de concept x-factoren (paragraaf 7) aan de orde gesteld.

2. Winstenonderzoek

- 2.1. Naar aanleiding van (onder meer) politieke en maatschappelijke discussie over de hoogte van winsten van verticaal geïntegreerde energiebedrijven, heeft de Raad op 2 mei jl. een onderzoek gepubliceerd naar de winst uit gereguleerde activiteiten bij de vier grote netbeheerders.¹ Doel was te bepalen of de winst uit gereguleerde activiteiten overeenkomt met het rendement dat de Raad redelijk acht.²
- 2.2. De Raad concludeerde dat in de jaren 2004-2005 de onderzochte bedrijven gezamenlijk 32% meer brutowinst genereerden dan het normrendement conform de reguleringssystematiek. Daarbij werd tevens geconcludeerd dat de winsten op de gereguleerde activiteiten rechtmatig zijn verkregen, dat wil zeggen dat het verschil volledig is toe te schrijven aan factoren en omstandigheden die zijn toegestaan binnen de bestaande wettelijke kader in de huidige reguleringssystematiek. Aan het verschil tussen brutowinst en normrendement liggen een vijftal factoren ten grondslag, waarvan de Raad drie onwenselijk achtte, te weten “volumegroei”, “verschillen in waarderingssystematiek in de externe verslagleggingregels” en “de geleidelijke terugloop naar het efficiënte kostenniveau”. De Raad concludeerde dat een strengere regulering van de tarieven noodzakelijk is en gaf daarbij aan dat indien noodzakelijk de minister zal worden verzocht hiertoe de wetgeving aan te passen.
- 2.3. In het ontwerpbesluit zijn de uitkomsten van het Winstenonderzoek tot uitgangspunt genomen. De Raad geeft aan naar aanleiding van de uitkomsten van het Winstenonderzoek een nieuwe methode voor de bepaling van de WACC, een nieuwe methode voor de bepaling van de productiviteitsverandering en een wijziging voor de bepaling van het efficiënte kostenniveau te willen vaststellen en doet tevens een aankondiging voor een aanstaande wijziging van de Regulatorische Accounting Regels (“RAR”).

Strijd met algemene beginselen van behoorlijk bestuur
- 2.4. Door de uitkomsten van het Winstenonderzoek tot uitgangspunt van het ontwerpbesluit te nemen, handelt de Raad in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder met het zorgvuldigheidsbeginsel, het motiveringsbeginsel en het beginsel van hoor en wederhoor.
- 2.5. RENDO is bij het Winstenonderzoek niet betrokken geweest: het onderzoek heeft zich beperkt tot de vier “grote” netbeheerders. Niet alleen heeft RENDO geen data aangeleverd die van invloed kunnen zijn op de conclusies, RENDO heeft geen invloed gehad in de formulering van de opdracht, in de uitvoering van de werkzaamheden en heeft – voorafgaand aan de publicatie – niet de mogelijkheid gehad om zich over concept-bevindingen uit te laten.
- 2.6. Door de uitkomsten van het Winstenonderzoek ten grondslag te leggen aan wijzigingen in de reguleringssystematiek die alle netbeheerders treffen, worden de “kleine” netbeheerders bovendien gelijkgesteld met de “grote”. Uit het onderzoek, noch uit het ontwerpbesluit blijkt dat de Raad heeft vastgesteld dat de brutowinsten in relatie tot de te behalen normwinsten bij “kleine” en “grote” netbeheerders vergelijkbaar zijn. Aannemelijk is bijvoorbeeld dat “kleine” netbeheerders andere kostenstructuren hebben dan “grote”.
- 2.7. Desondanks zijn de uitkomsten van het Winstenonderzoek aan het ontwerpbesluit ten grondslag gelegd en ziet RENDO zich als gevolg van dit onderzoek geconfronteerd met ingrijpende wijzigingen in de door de Raad gehanteerde Reguleringssystematiek. Voor

¹ Continuum, Delta, Eneco en Essent.

² Onder redelijke winst werd verstaan WACC x GAW.

RENDO is niet vast komen te staan dat haar werkelijk rendement het normrendement overtreft. Onduidelijk is dan ook wat de gevolgen van de wijzigingen in het ontwerpbesluit voor haar zullen zijn. Aannemelijk is dat een hoge X-factor voor een aantal netbeheerders tot onrendabele activiteiten zal leiden die mogelijk op korte termijn, maar zeker op langere termijn de leveringszekerheid in gevaar kunnen brengen. Dit kan nooit de bedoeling zijn geweest van de wetgever. Voorop moet staan dat de kwaliteit en betrouwbaarheid van de netten wordt gewaarborgd. Uiteraard dient de tariefregulering ervoor te zorgen dat de netbeheerders dit op een doelmatige manier realiseren. Er dient echter altijd getoetst te worden of de opgelegde X-factoren voor elke individuele netbeheerder wel realiseerbaar zijn. Een sanity-check is op zijn plaats.

Winstenonderzoek kan niet als grondslag dienen voor wijzigingen in het ontwerpbesluit

- 2.8. De Raad concludeert in het winstenonderzoek terecht dat het verschil tussen het werkelijk rendement en het normrendement volledig is toe te schrijven aan factoren en omstandigheden die zijn toegestaan binnen de bestaande wettelijke kaders en de huidige regulerings-systematiek. In het Winstenonderzoek wordt weergegeven welke factoren en omstandigheden aan het werkelijk rendement ten grondslag liggen. Over de factor “geleidelijke terugloop naar het efficiënte kostenniveau” merkt de Raad op dat deze het gevolg is van het wettelijk systeem dat erop is ingericht dat het efficiënte niveau aan het eind van de reguleringsperiode wordt bereikt. Over de factor “volumegroei” merkt de Raad op dat deze het gevolg is van de keuze van de wetgever voor tariefregulering en niet voor omzetregulering. Over de verschillen in waarderingsgrondslagen in de externe verslaggevingregels merkt de Raad op dat zal worden gekeken naar aanpassing van de RAR.
- 2.9. De effecten van de factoren “geleidelijke terugloop naar het efficiënte kostenniveau” en “volumegroei” vloeien – zoals de Raad zelf al aangeeft - rechtstreeks voort uit de keuzes die de wetgever heeft gemaakt bij de vaststelling van de reguleringssystematiek. Door desondanks in het ontwerpbesluit maatregelen voor te stellen tegen deze effecten, treedt de Raad buiten haar bevoegdheden. Maatregelen ter voorkoming van deze effecten, kunnen pas worden opgenomen in de Methodebesluiten na aanpassing van de wetgeving.

Individuele x-factor

- 2.10. In dat verband wijst RENDO op het voornemen van de Raad in het ontwerpbesluit om het jaar 2006 als referentiejaar te nemen voor de vaststelling of de doelstelling van het creëren van een gelijk speelveld is behaald. Daarmee wordt de dynamische definitie van het begrip gelijk speelveld toegepast. De Raad baseert de overgang naar de dynamische definitie van het begrip gelijk speelveld op de door haar geconstateerde verandering in de verhouding tussen inkomsten en output van netbeheerders in de jaren 2001 – 2006.
- 2.11. De Raad geeft aan het referentiejaar te wijzigen met het oog op de doelstelling “bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid”. Deze wijziging in de reguleringssystematiek is echter een direct gevolg van het Winstenonderzoek. Immers, de geconstateerde “verandering van verhoudingen tussen inkomsten en output van netbeheerders” is een directe verwijzing naar het effect “volumegroei”.
- 2.12. Nu het effect “volumegroei” zonder wetwijziging niet in de reguleringssystematiek mag worden verdisconteerd, mag op deze grond het referentiejaar niet worden gewijzigd. Er dient uitgegaan te worden van het referentiejaar 2001, met als gevolg dat moet worden geconstateerd dat historische efficiëntieverschillen zijn weggewerkt en een generieke X-factor moet worden vastgesteld.

3. Gestandaardiseerde economische kosten

- 3.1. Bij het gebruik van maatstafconcurrentie als reguleringsinstrument is de correcte bepaling van de economische kosten van groot belang. Dit belang is met het ontwerpbesluit nog verder toegenomen, mede doordat nu de eindinkomsten gebruikt worden voor de bepaling van de doelmatigheidskorting.
- 3.2. De economische kosten worden gedefinieerd³ als operationele kosten plus kapitaallasten, i.e. de som van de afschrijvingen plus een redelijk rendement over het geïnvesteerde vermogen van de netbeheerder. Het geïnvesteerde vermogen wordt daarbij gelijk gesteld aan de gestandaardiseerde activawaarde.
- 3.3. De kostensoorten en activasoorten die bij de bepaling van de economische kosten worden meegenomen, worden gedefinieerd met de RAR. Aan de activakant worden hierbij vaste activa en immateriële vaste activa gedefinieerd als onderdeel van de gestandaardiseerde activawaarde. Deze definitie is echter niet volledig. Voor een volledig kostenbegrip zouden ook de financiële vaste activa, de vlottende activa en liquide middelen meegenomen moeten worden in de definitie. In de hoorzitting over het ontwerpbesluit hebben wij tevens vernomen dat niet alle operationele kosten worden meegenomen in de bepaling van de economische kosten.
- 3.4. Deze omissies leiden bij de bepaling van de efficiënte economische kosten tot een onderschatting hiervan. Voor een juiste bepaling van het niveau van de efficiënte economische kosten moeten deze activa en kosten meegenomen worden.

Gestandaardiseerde activawaarde (GAW)

- 3.5. In bijlage 1 van het ontwerpbesluit worden de rekenkundige formules van de methode nader uitgewerkt. Vanuit de netbeheerders is hierbij opgemerkt dat de indexering van de gestandaardiseerde activawaarde en afschrijvingen in de formules ontbreken. Tijdens de voorlichtingsbijeenkomst is namens de gezamenlijke netbeheerders de vraag gesteld of dit gedaan was om de formules eenvoudig te houden. Het antwoord van de DTe was, tot verrassing van alle netbeheerders, dat de GAW niet meer geïndexeerd zou worden.
- 3.6. Vanwege het grote aandeel van de kapitaallasten in de totale economische kosten, heeft het weglaten van de indexering grote consequenties voor de netbeheerders. Een dergelijke ingrijpende wijziging moet worden benoemd en gemotiveerd in het ontwerpbesluit.
- 3.7. Een consequentie van deze wijziging is dat een reële WACC wordt toegepast op een niet geïndexeerde GAW. Dit is strijdig met economische principes en ook niet overeenkomstig met de door DTe in randnummer 2.14 van de Richtsnoeren⁴ vastgelegde methodiek:

“Formules (1) en (2) kunnen op twee verschillende, maar uiteindelijk toch equivalente, manieren worden toegepast. Men zou de WACC kunnen opvatten als een nominaal percentage, dat wil zeggen, inclusief inflatie. In dat geval wordt de historische kostprijs van alle investeringen geleidelijk afgeschreven (en verwerkt in de noodzakelijke omzet) zodanig dat de contante waarde van de toekomstige vrije kasstromen gelijk is aan de initiële investering. Men zou de WACC ook kunnen opvatten als een reëel rendement, dat is exclusief inflatie. In dat geval dient men de RAB echter jaarlijks te corrigeren voor de waardevermindering die optreedt als gevolg van de inflatie. Uiteraard leiden deze methodes van jaar tot jaar tot verschillende noodzakelijke omzet cijfers (formule (2)) en andere vrije kasstromen. De contante waarde van de vrije kasstromen is echter in beide gevallen gelijk aan de initiële investering. Zoals reeds in het vorige hoofdstuk is besproken heeft de systematiek waarin van een reële WACC gebruik wordt gemaakt het voordeel dat de noodzakelijke Omzet volgens formule (2) in reële termen relatief constant blijft.

³ Randnummer 79 van het ontwerpbesluit.

⁴ Richtsnoeren inzake *price cap*-regulering in de Nederlandse elektriciteitssector voor de periode 2000-2003.

Dit reduceert de tariefsprongen die zouden resulteren als activa met een lange economische levensduur worden vervangen. DTe zal derhalve uitgaan van een reële WACC en de RAB zal jaarlijks worden gecorrigeerd voor inflatie."

3.8. Het effect van deze onevenwichtigheid komt naar voren in het volgende rekenvoorbeeld:

Investering	€ 10.000		Inflatie	1,50%			
Afschrijvingstermijn	30	jaar	Reële WACC	5,30%			
Boekwaarde historisch / WACC reëel							
Jaar	boekwaarde	afschrijving	WACC	rendement	vergoeding	discontering	CW
0	10.000						
1	10.000	333	5,30%	530	863	1,07	808
2	9.667	333	5,30%	512	846	1,14	741
3	9.333	333	5,30%	495	828	1,22	679
4	9.000	333	5,30%	477	810	1,3	622
5	8.667	333	5,30%	459	793	1,39	569
6	8.333	333	5,30%	442	775	1,49	521
7	8.000	333	5,30%	424	757	1,59	476
8	7.667	333	5,30%	406	740	1,7	436
9	7.333	333	5,30%	389	722	1,81	398
10	7.000	333	5,30%	371	704	1,94	363
11	6.667	333	5,30%	353	687	2,07	332
12	6.333	333	5,30%	336	669	2,21	302
13	6.000	333	5,30%	318	651	2,36	275
14	5.667	333	5,30%	300	634	2,53	251
15	5.333	333	5,30%	283	616	2,7	228
16	5.000	333	5,30%	265	598	2,88	207
17	4.667	333	5,30%	247	581	3,08	188
18	4.333	333	5,30%	230	563	3,29	171
19	4.000	333	5,30%	212	545	3,52	155
20	3.667	333	5,30%	194	528	3,76	140
21	3.333	333	5,30%	177	510	4,02	127
22	3.000	333	5,30%	159	492	4,29	115
23	2.667	333	5,30%	141	475	4,58	104
24	2.333	333	5,30%	124	457	4,9	93
25	2.000	333	5,30%	106	439	5,23	84
26	1.667	333	5,30%	88	422	5,59	75
27	1.333	333	5,30%	71	404	5,97	68
28	1.000	333	5,30%	53	386	6,38	61
29	667	333	5,30%	35	369	6,82	54
30	333	333	5,30%	18	351	7,29	48
Per eind jaar 0 aanschaft investering							<u>8.692</u>
Onvoldoende vergoeding voor vermogensverschaffers							13,40%

3.9. Het doel van de rendementsvergoeding is om zowel vreemd als eigen vermogensverschaffers een toereikende vergoeding te kunnen verstrekken voor het beschikbaar stellen van het vermogen. Dit is essentieel in het kader van regulering aangezien slechts bij een adequate vergoeding financiering van nieuwe investeringen kan plaatsvinden. Immers een financier (of deze nu eigen of vreemd vermogen verstrekt) zal bij een te lage vergoeding alternatieve financieringsmogelijkheden zoeken. Daarnaast worden bestaande vermogensverschaffers geconfronteerd met kapitaalvernietiging van reeds gedane investeringen. In het rekenvoorbeeld is deze kapitaalvernietiging 13,4% van de oorspronkelijke investering.

3.10. RENDO verzoekt de Raad hierbij om de wijziging met betrekking tot de CPI-correctie terug te draaien, dat wil zeggen de methodiek die door de Raad in de voorgaande reguleringperiodes bij gas en elektriciteit is gehanteerd, voort te zetten.

Productiviteitsmeting: dubbeltelling efficiency

- 3.11. In het methodebesluit is niet ingegaan op een eerder door de netbeheerders geconstateerde en aan de Raad gemelde dubbeltelling bij de vaststelling van de efficiency. Immers in de toegestane CPI komt de gemiddelde efficiency tot uitdrukking. In de frontier shift zou slechts gekeken moeten worden naar de extra door de sector bereikte of nog te bereiken efficiency ten opzichte van het gemiddelde van de industrie en diensten dat is neergeslagen in de CPI. Voor een realistische inschatting van de frontier shift is het van belang met deze onwenselijke dubbeltelling van efficiencyverbetering rekening te houden. Een correctie hiervoor is op zijn plaats.

4. Redelijk rendement (WACC)

- 4.1. In het Consultatiedocument heeft de Raad vooruitlopend op de derde reguleringsperiode geconsulteerd over een nieuwe wijze van vaststelling van de WACC. In navolging op het Consultatiedocument heeft de Raad – voor zover voor deze zienswijze relevant – voorgesteld om:
- de kostenvoet voor het eigen vermogen te bepalen aan de hand van het CAPM;
 - de WACC vast te stellen in het midden van de bandbreedte;
 - geen afzonderlijke WACC te hanteren voor gas en elektriciteit (in de eerste en tweede reguleringsperiode was de WACC van Gas wat hoger dan die van elektriciteit);
 - de WACC niet te baseren op de werkelijke financieringskosten, maar op een netbeheerder die zich efficiënt financiert.

Ad a: CAPM

- 4.2. Bij het voornemen om het Capital Asset Pricing Model (“CAPM-model”) toe te passen, overweegt de Raad dat geen rekening hoeft te worden gehouden met specifieke risico's in Nederland, omdat dit bedrijfsspecifieke risico's zijn (en geen marktrisico's). Deze kan een investeerder elimineren door een beleggingsportefeuille aan te houden met voldoende spreiding en omvang, aldus de Raad. Evenmin wordt een correctie voor illiquiditeit op zijn plaats geacht of toekenning van een kleinschaligheidspremie.
- 4.3. Het CAPM-model gaat uit van bepaalde veronderstellingen die in werkelijkheid niet opgaan. Derhalve dient er rekening te worden gehouden met de specifieke risico's die hieruit voortvloeien. CAPM gaat voor de onderhavige situatie niet op omdat:
- aandeelhouders niet kunnen diversifiëren en omdat de aandelen in netbeheerders binnen de beperkte kring van huidige aandeelhouders dienen te blijven;
 - bedrijven mogelijk hun optimale schaalgrootte niet kunnen behalen; en
 - specifieke risico's voortvloeien uit de regulering zelf.
- 4.4. Aandeelhouders van energiebedrijven kunnen niet diversifiëren omdat de wet FIDO de mogelijkheden hiertoe aanzienlijk beperkt. Daarnaast is het van rechtswege verplicht dat de netwerken in handen blijven van overheden, feitelijk altijd instanties die niet de mogelijkheid hebben om, zoals het CAPM veronderstelt, een gediversifieerde portefeuille aan te houden. Door te stellen dat de aandeelhouders van de netbeheerders desondanks gehouden zijn om hun aandelenportefeuille te spreiden - enkel vanwege het feit dat de wet FIDO dit niet verbiedt - , miskent de Raad de publieke taak van deze aandeelhouders. Dat het de aandeelhouders op grond van de wet FIDO is toegestaan om - in beperkte mate - gespreid te beleggen, wil echter niet zeggen dat dit vanuit hun publieke taken bezien ook wenselijk is.

- 4.5. In randnummer 68 van bijlage 2 stelt de Raad dat in de regulering geen rekening dient te worden gehouden met schaalgrootte, omdat het aan de netbeheerders is om hun optimale schaalgrootte te bepalen. De Raad miskent met deze stelling dat gepleit is voor een kleinschaligheidspremie in het kader van de vergelijkbaarheid van de bedrijven in de vergelijkingsgroep en de Nederlandse netbeheerders. De vraag of netbeheerders zelf verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van de keuze om al dan niet over te gaan tot schaalvergroting is een wezenlijk andere dan de vraag of door de verschillen in omvang van bedrijfsgrootte de vergelijkingsgroep geen recht doet aan de bestaande situatie op de Nederlandse markt. Bovendien, de maatstaf wordt gebaseerd op de gemiddelde kosten in de sector, waar de grote partijen de meeste invloed op hebben. Zo hebben schaalvoordelen via de achterdeur toch invloed op de regulering. Efficiency is op deze manier een combinatie van doelmatigheid en schaalvoordelen.
- 4.6. De historie en de verwachte toekomstige handelswijze van de toezichthouder brengt additioneel risico met zich mee. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan frequente wijzigingen in de systematiek van reguleren. In een relatief beperkte tijdsperiode zijn bijvoorbeeld de volgende wijzigingen doorgevoerd in de reguleringsmethodiek:
- voorgenomen significante wijziging van de WACC, kort nadat de WACC voor elektriciteit is aangepast;
 - overgang naar de bepaling van de eindpunt tarieven op basis van sectorkosten i.p.v. op basis van een verwachte en vereiste productiviteitsverandering alleen;
 - voorgenomen opheffing van het verschil tussen rendementskostenvergoeding voor elektriciteit en gas. Deze ingrijpende veranderingen duiden niet op een stabiele regulering.

Ad b: WACC in het midden van de bandbreedte

- 4.7. In randnummer 91 stelt de Raad voor de reële WACC (voor belastingen) voor de regionale netbeheerders gas voor de derde reguleringsperiode vast te stellen op 5,3%. Daarbij wordt gesteld dat deze WACC voldoet aan de wettelijke context zoals ook is opgenomen in randnummer 10;

“Artikel 81, lid 2 van de Gaswet luidt: “De korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering heeft onder meer ten doel te bereiken dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk en dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van netbeheerders wordt bevorderd.”

- 4.8. In het ontwerpbesluit definieert de Raad het redelijk rendement als “het rendement dat voor ondernemingen met een vergelijkbaar risicoprofiel als de gasnetbeheerders gebruikelijk is”.⁵
- 4.9. In het Consultatiedocument⁶ en in het ontwerpbesluit is daarnaast aangegeven dat met de toepassing van de WACC geanticipeerd moet worden op toekomstige ontwikkelingen op de financiële markten. Bovendien gaat het CAPM uit van veronderstellingen die in werkelijkheid niet altijd volledig opgaan. Daar waar onzekerheid bestaat over de parameters worden bandbreedtes gehanteerd, aldus de Raad. De Raad over de bandbreedtes:
- “Deze bandbreedtes geven aan welke range de Raad redelijk acht”.*
- 4.10. In randnummer 74 van bijlage 2 van het ontwerpbesluit wordt een samenvatting gegeven van de verschillende parameters die gezamenlijk de WACC bepalen. Op basis van de parameters is bepaald dat de WACC zich bevindt in de bandbreedte van 4,3% en 6,2%.

⁵ Randnummer 70 van het ontwerpbesluit.

⁶ Randnummer 27 van het Consultatiebesluit.

Alles wat zich binnen deze bandbreedtes bevindt wordt derhalve - in de eigen bewoordingen van de Raad - "redelijk" geacht. Een WACC van 5,4% tot en met 6,2% moet dan ook als redelijk worden aangemerkt. Door de WACC in het midden van de bandbreedte vast te stellen, gaat de Raad voorbij aan de door haarzelf vastgestelde uitgangspunten.

- 4.11. Ingevolge artikel 81 lid 2 Gaswet en de wetgeschiedenis⁷ dient het reguleringssysteem bovendien slechts te acteren als er overwinsten ontstaan. De Raad is niet bevoegd te acteren bij een lager dan redelijk rendementsniveau:

"De bedoeling van het reguleringssysteem in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is om bedrijven die zich in een monopolioïde situatie bevinden een prikkel te geven net zo doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie. Dat wordt ook tot uitdrukking gebracht door de verwijzing naar het begrip marktwerking in de eerder genoemde artikelen 41, eerste lid, en 80, eerste lid. Dit betekent in de eerste plaats dat eventuele overwinsten die qua omvang uitgaan boven het redelijk rendementsniveau (monopoliewinsten) bij deze bedrijven moeten worden teruggebracht tot een redelijk rendement."

- 4.12. De WACC bepaling is daarnaast gevoelig voor het moment van vaststelling. Zo is de WACC in het ontwerpbesluit 0,5% lager dan de vastgestelde WACC voor de derde reguleringsperiode elektriciteit. Ook op de kapitaalmarkten is recentelijk grote volatiliteit gesignaleerd aangaande de risicovrije rente. Dit pleit ervoor om de WACC aan de bovenkant van de bandbreedte vast te stellen.
- 4.13. Uit het ontwerpbesluit blijkt ten slotte niet op welke periode de gebruikte data voor de verschillende variabelen, zoals de beta, precies betrekking heeft. De transparantie zou op dat punt verbeterd kunnen worden. Wij verzoeken de Raad derhalve inzicht te geven in de totstandkoming van deze variabelen.

Ad c: Afzonderlijke WACC Gas

- 4.14. In randnummer 73 van bijlage 2 stelt de Raad zich op het standpunt dat een hogere WACC voor de regionale netbeheerder gas in vergelijking met elektriciteit niet nodig is. Hiervoor worden in de randnummers 70 t/m 73 de argumenten aangedragen. RENDO deelt de argumentatie van de Raad daarin niet.
- 4.15. In tegenstelling tot regionale netbeheerders elektriciteit, ondervinden regionale netbeheerders gas, concurrentie vanuit warmtenetten en stadsverwarming. Verwacht wordt dat deze concurrentie heviger gaat worden door de toenemende bewustwording van de CO₂-problematiek en daarmee samenhangende milieuverplichtingen. Het afzetrisico voor regionale netwerkbeheerders gas is daarmee ook hoger en zal naar verwachting dus nog meer gaan toenemen. Een hogere WACC regionale netwerkbeheerders gas is daarom gerechtvaardigd.
- 4.16. Verder zijn wij van mening dat de in randnummer 72 geciteerde stelling van de Erasmus Universiteit dat "het onwaarschijnlijk is dat elektriciteit- en gasactiviteiten apart van elkaar worden gefinancierd, zodat ook uit praktisch oogpunt het vaststellen van een aparte WACC voor regionale netbeheerders gas en elektriciteit niet voor de hand ligt" zowel theoretisch als praktisch onjuist is. De financieringsliteratuur stelt dat iedere activiteit eigen risico's kent en derhalve een eigen WACC dient te hebben. Daarnaast zijn er mono gasnetbeheerders en ook RENDO is hoofdzakelijk een gasnetbeheerder. Dus "gelijktijdige" financiering is lang niet in alle gevallen opportuun.
- 4.17. Kijkend naar de vergelijkingsgroep die de Raad heeft gehanteerd voor de bepaling van de beta, komen wij tot de conclusie dat de beta's van de transmissiebedrijven lager liggen dan voor distributiebedrijven en voor gas hoger dan voor elektriciteit. Dit is in overeenstemming met wat de energiesector reeds eerder heeft beargumenteerd.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p.13.

In de volgende tabel worden de verschillende beta's voor de verschillende geledingen van energietransport weergegeven.

Activiteit	Asset bèta o.b.v. dagelijkse data	Asset bèta o.b.v. wekelijkse data
Ongewogen gemiddelde	0,43	0,35
Mediaan	0,42	0,33
Ongewogen gemiddelde *		
ET	0,39	0,33
ED	0,40	0,37
GT	0,43	0,30
GD	0,50	0,38
Mediaan *		
ET	0,36	0,29
ED	0,42	0,38
GT	0,41	0,30
GD	0,48	0,42

* Transco is opgenomen in het gemiddelde van ET, ED en GD.

- 4.18. Wanneer de mediaan van de gasdistributiebedrijven zou worden toegepast (0,42 en 0,48 als respectievelijk onder en bovengrens van de asset beta) zou de WACC 5,75% bedragen (+0,5%).
- 4.19. Verder valt op dat aan de vergelijkingsgroep met name gastransmissiebedrijven zijn toegevoegd als compensatie voor het verwijderen van een aantal distributiebedrijven uit de vergelijkingsgroep⁸. Dit bevreemdt ons des te meer aangezien het ontwerpbesluit de regulering van regionale gasdistributiebedrijven betreft. In de Nederlandse regulering zijn de landelijke netbeheerders tot nu toe altijd afwijkend behandeld van de regionale netbeheerders. Dit geldt ook voor de hoogte van de vermogenskostenvergoeding.

Financieringskosten

- 4.20. In randnummer 87 geeft de Raad aan waarom de WACC niet gebaseerd wordt op de werkelijke financieringskosten. De vraag is of deze insteek verantwoord is gezien de aard van de sector. Het betreft immers een kapitaalsintensieve sector en bovendien betreft het investeringen met een lange levensduur. Volgens de economische theorie dienen activa met een lange levensduur ook lang gefinancierd te worden. Dit is ook altijd de praktijk geweest binnen de sector. Het omschakelen van financieringssystematiek is gezien de waarschijnlijk hoge boeterentes niet opportuun. Evenmin opportuun is het volledig herfinancieren per reguleringsperiode. De WACC zou eigenlijk alleen op dat deel van het geïnvesteerde vermogen van toepassing moeten zijn dat in de reguleringsperiode is aangetrokken.
- 4.21. In het rapport⁹ van de Erasmus Universiteit Rotterdam wordt op bladzijde 50 en 51 de financieringswijze van energiebedrijven geanalyseerd. De analyse wordt daarbij in veel gevallen gebaseerd op het jaarverslag van de holding.

⁸ Toegevoegd: Australian Pipeline Trust (GT), TransCanada (GT), Snam Rete Gas (GT), Enegas (GT), Kinder Morgan (GT), TC Pipelines (GT). Verwijderd: Australia Gas Light (GD, ED) en Viridian (ED)]

⁹ Syntheserapport validatie vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders.

De analyse zegt dus alleen iets over de financiering van alle activiteiten van het energiebedrijf en niets van de financiering van het netbedrijf daarbinnen. Een groot deel van de kort lopende schulden komt voor rekening van het leveringsbedrijf. De langlopende schulden zijn vooral ten behoeve van het netbedrijf.

5. Objectieveerbare regionale verschillen (ORV)

- 5.1. In het ontwerpbesluit worden voor het eerst de ORV voor gas opgenomen. Wij zijn verheugd te constateren dat de Raad ORV onderdeel heeft gemaakt van de reguleringssystematiek. Wij hebben echter wel moeten constateren dat de verwerking van ORV in de reguleringssystematiek nog niet in overeenstemming is met de overeenkomst.¹⁰ Zo wordt met het derde uitgangspunt het principe van terugwerkende kracht niet ondersteund. Daarnaast worden de kosten van ORV precario niet volledig vergoed in de derde reguleringsperiode.
- 5.2. In randnummer 129 geeft de Raad aan dat het onderzoek van Brattle zorgvuldig is uitgevoerd. Deze conclusie bevreemdt ons enigszins omdat, naar aanleiding van de zienswijzen bij het ontwerpbesluit voor de derde reguleringsperiode elektriciteit, in het methodebesluit voor de derde reguleringsperiode elektriciteit reeds is geconstateerd dat het Brattle onderzoek aangaande aansluitdichtheid onvoldoende was en een aanvullend onderzoek rechtvaardigde.
- 5.3. De vermelding van dit aanvullende onderzoek naar aansluitdichtheid ontbreekt onzes inziens in het ontwerpbesluit. Het gevolg hiervan is dat door het derde uitgangspunt van de Raad, zoals vastgelegd in randnummer 133, de resultaten van het onderzoek aansluitdichtheid niet meer worden meegenomen in de derde reguleringsperiode. Dit achten wij niet in overeenstemming met de Reguleringsovereenkomst. Mede omdat de reden waarom het aanvullende onderzoek naar aansluitdichtheid niet is afgerond, is ingegeven door plantechische problemen bij de DTe. In onze ogen kan en mag dit niet ten koste gaan van RENDO.

Dat aansluitdichtheid een potentiële ORV is, werd door de wetgever al bij de introductie van het tarieftoezicht in de wet in 1998 erkend¹¹:

"Uit overleg met organisaties en bedrijven zijn vooralsnog als relevante factoren genoemd aansluitdichtheid, bodemgesteldheid en netconfiguratie."

Het spreekt voor zich dat de Raad vervolgens niet in het Methodebesluit voor de reguleringsperiode 2008-2010 de aansluitdichtheid (onbesproken) buiten beschouwing kan laten omdat zij in de tussenliggende 10 jaar niet in staat is gebleken haar onderzoek aansluitdichtheid af te ronden. Het derde uitgangspunt van de Raad komt erop neer dat RENDO de kosten voor aansluitdichtheid op zijn vroegst met ingang van de vierde reguleringsperiode gecompenseerd kan krijgen en dat die kosten voor de daaraan voorafgaande periode voor eigen rekening komen van RENDO. Dit is in strijd met de wet en de expliciete bedoeling van de wetgever.

Het Methodebesluit zal moeten voorzien in (een eventueel nader vast te stellen) vergoeding voor aansluitdichtheid, waarbij ook de verwerking in de tarieven van kosten van aansluitdichtheid in voorgaande jaren wordt geregeld.

- 5.4. Verder zijn wij het niet eens met de beperking betreffende terugwerkende kracht zoals vastgelegd in het derde uitgangspunt. Doordat geen rekening is gehouden met ORV in de eerste en tweede reguleringsperiode zijn de toegestane inkomsten van RENDO onjuist vastgesteld.

¹⁰ Overeenkomst regulering nettarieven gas t/m 2007.

¹¹ TK 1998-1999, 26 303, nr.7, p.30

De kosten voortvloeiende uit ORV betreffende de eerste en tweede reguleringsperiode dienen in de tarieven van de derde en eventueel daarop volgende reguleringsperiode te worden verwerkt. RENDO voert hiervoor de volgende redenen aan.

- 5.5. In de eerste plaats staat vast dat de kosten voortvloeiend uit regionale verschillen ook in de eerste en tweede reguleringsperiode op de betreffende netbeheerders drukten. Voor RENDO zijn de precariokosten in dit verband het meest zwaarwegend. RENDO heeft jaarlijks € 4.493.641 aan kosten voor precario voor haar gasnet¹². RENDO heeft de precariorechten van de gemeenten in wier grond zij leidingen heeft liggen, afgekocht en schrijft deze tot en met 2019, zoals overeengekomen met de DTe, in een periode van 20 jaar af. De kosten voor precario waren reeds voor de regulering aanwezig en zijn bij de start van de regulering geaccepteerd door de DTe en opgenomen in de economische kosten van RENDO. De kosten voor precario zijn echter niet vergoed in de toegestane omzet van RENDO in de eerste en tweede reguleringsperiode. Toentertijd werden deze kosten immers nog niet onderkend als ORV en derhalve gekwantificeerd als kosteninefficiënties en ook als zodanig behandeld.
- 5.6. In de tweede plaats volgt uit de parlementaire stukken betreffende de totstandkoming van de E- en G-wet dat in de tariefregulering voor regionaal objectiveerbare factoren een correctiemechanisme wordt opgenomen. De x-factor is enerzijds bedoeld om individuele efficiencyverschillen weg te werken en anderzijds om niet-beïnvloedbare omstandigheden van individuele bedrijven te corrigeren. Uit de parlementaire geschiedenis¹³ komt onmiskenbaar naar voren dat het van aanvang af de bedoeling van de wetgever is geweest dat de regionale verschillen door middel van de individuele x-factor in de nettarieven voor de betrokken individuele netbeheerders worden verwerkt.
- 5.7. In de eerste fase van regulering speelde slechts het wegwerken van efficiencyverschillen een rol. De niet beïnvloedbare omstandigheden - waaronder het heffen van precario - zijn een permanent onderdeel van de individuele x-factor en dienen dus over de gehele periode dat het ORV bestond te worden gecorrigeerd in de toegestane omzet. Het feit dat het onderzoek ORV eerst in de tweede reguleringsperiode is uitgevoerd, doet niet af aan de uit de wetgeving voortvloeiende verplichting van de Raad om deze substantiële individuele verschillen te verwerken in de individuele tariefbesluiten van de betrokken netbeheerders.
- 5.8. Ook het argument dat correctie met terugwerkende kracht niet plaats kan vinden, omdat de besluiten van de eerste en tweede reguleringsperiode niet meer vatbaar zijn voor bezwaar en beroep, kan geen stand houden. Anders dan de Raad veronderstelt behoeven de besluiten over de eerste en tweede reguleringsperiode niet te worden aangepast. Op grond van artikel 81 d Gaswet kan de Raad de tarieven in een jaar t corrigeren indien de tarieven die golden in het jaar of de jaren voorafgaand aan het jaar t zijn vastgesteld met inachtneming van onjuiste of onvolledige gegevens en de Raad indien zij de beschikking had gehad over juiste of volledige gegevens, tarieven zou hebben vastgesteld die in aanmerkelijke mate zouden afwijken van de vastgestelde tarieven.
- 5.9. Nu vast staat dat ORV reeds tijdens de eerste en tweede reguleringsperiode bestonden, kan alsnog correctie plaatsvinden in de derde reguleringsperiode die betrekking heeft op ORV ten tijde van de eerste en tweede reguleringsperiode.

¹² Zie p. 59, tabel 36 van onderzoek Brattle "Regional differences for Gas and Electricity companies in the Netherlands.

¹³ Zo volgt uit TK 2001-2002, 28 174, nr. 8, p.5, TK 2001-2002, 28 174, nr. 11, p. 5 en TK 2002-2003, 28 174, nr. 28, p.14. Betreffende passages zijn opgenomen in de zienswijze van RENDO die als productie 2 is bijgevoegd.

De Memorie van Antwoord¹⁴ waar de Raad in randnummer 133 op doelt, is slechts van toepassing op de terugwerkende kracht met betrekking tot de efficiencyverschillen. Uit de Nota naar aanleiding van het nader verslag¹⁵ blijkt echter:

Deze regionaal objectiveerbare factoren worden in de wetsgeschiedenis naast een verschil in efficiency gezien als rechtvaardiging voor een individuele x-factor bij de netbeheerder.⁷

Reeds eerder, in de Memorie van Antwoord¹⁶ bij de wijziging van de E-wet, heeft de staatssecretaris al aangevoerd dat:

'Verschillen in kosten die veroorzaakt worden door regionaal objectiveerbare verschillen zullen apart kunnen blijven bestaan. Kenmerk van dergelijke objectieve factoren is dat deze buiten de invloedssfeer van de netbeheerder liggen, zoals bodemgesteldheid in een bepaald gebied. Ik verwacht dat deze objectieve factoren een betrekkelijk constant karakter zullen hebben.'

- 5.10. Ook hieruit volgt dat de wetgever bedoeld heeft ORV vanwege hun constante karakter vanaf de eerste reguleringsperiode te verrekenen in de toegestane omzet.
- 5.11. De Overeenkomst Regulering Transporttarieven Gas heeft hierin geen verandering gebracht. De betreffende tekst in Bijlage 1 bij de Overeenkomst bepaalt slechts dat een onderzoek wordt gedaan naar de ORV en "Indien uit dit onderzoek blijkt dat er objectiveerbare regionale verschillen tussen elektriciteitsdistributienetten bestaan die relevant zijn voor de reguleringssystematiek, zullen deze uitkomsten worden verwerkt, (de tekst voor gasdistributienetten is identiek) bij het bepalen van de toegestane omzetten in de derde reguleringsperiode". Uit de tekst volgt dat de correctie in de derde reguleringsperiode zal plaatsvinden, maar niet dat de correctie voor de ORV niet voor de eerste en tweede reguleringsperiode kan plaatsvinden.
- 5.12. Gezien het feit dat partijen in het kader van deze Overeenkomst hebben afgesproken dat een onderzoek zou worden ingesteld naar de ORV, ligt het niet voor de hand dat het de bedoeling van de netbeheerders is geweest afstand te doen van hun recht om kosten als gevolg van ORV die zijn ontstaan in die periode waarop de Overeenkomst betrekking heeft in de tarieven te laten verrekenen. Op dat moment was al de inschatting dat het om substantiële kostenverschillen zou gaan. RENDO heeft impliciet, noch expliciet afstand gedaan van haar recht op correctie van de kosten voor ORV in haar transporttarieven.
- 5.13. De Raad dient derhalve in het Methodebesluit een voorziening op te nemen die ertoe strekt dat in de derde reguleringsperiode erkende regionale verschillen voor de eerste en tweede reguleringsperiode voor de betreffende netbeheerders worden gecompenseerd.
- 5.14. De Raad heeft de afgekochte precario rechten erkend als ORV, dat wil zeggen dat RENDO zonder dat het haar kan worden verweten, structureel hogere kosten maakt dan andere regionale netbeheerders en dat dit wordt veroorzaakt door een ORV. Nu deze situatie niet wijzigt als gevolg van de afschaffing van de precarioverplichting, dienen de betreffende kosten ook na de afschaffing van de precario in de transporttarieven te worden verwerkt. Hierin dient het Methodebesluit dan ook te voorzien.
- 5.15. De veronderstelling van de Raad dat deze ORV na afschaffing van de precarioheffing niet langer aan het criterium van significantie voldoet gaat niet op. Ook na afschaffing van de verschuldigdheid van precario wordt aan dit vereiste voldaan (> 1%), waar het gaat om afgekochte precario.

¹⁴ Overgangswet Elektriciteitsproductie (OEPS), TK 2002-2003, 28174, nr. 100b, p.5.

¹⁵ TK 2001-2002, 28174, nr. 11, p.5.

¹⁶ EK 1998-1999, 26303, nr. 225c, p.35.

- 5.16. De vergoeding voor ORV wordt in het ontwerpbesluit verwerkt in de X-factor. Consequentie hiervan is dat RENDO in de derde reguleringsperiode geen volledige vergoeding voor ORV krijgt. Namelijk slechts 1/3 in het eerste jaar, 2/3 in het tweede jaar. Pas in het laatste jaar worden de tarieven volledig gecorrigeerd voor ORV.
- 5.17. Deze wijze van vaststellen van ORV is in strijd met de wettelijke reguleringsystematiek. ORV zijn immers naar hun aard niet-beïnvloedbare omstandigheden. Dit betekent dat de hoogte van deze kosten niet beïnvloed kunnen worden door prikkels tot doelmatig handelen. Evenmin kunnen ORV eraan bijdragen dat een rendement wordt behaald dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk. De wetgever heeft uitdrukkelijk beoogd ORV volledig te corrigeren in de tarieven en ORV dienen dan ook buiten de doelstellingen van tariefregulering te worden gehouden.

6. Methode tot vaststelling van de rekenvolumina

- 6.1. In de bepaling van de rekenvolumina past de Raad de graaddagencorrectie toe. Deze correctie wordt beschreven in randnummers 145 en 148 t/m 152.
- 6.2. Toepassing van de graaddagencorrectie lijkt in strijd met artikel 81 lid 4 Gaswet, waarin is bepaald dat daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren als basis voor de rekenvolumina.
- 6.3. De rekenvolumina die een netbeheerder gebruikt bij het voorstel, bedoeld in artikel 81b, zijn gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren, of worden door de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit geschat indien deze betrekking hebben op nieuwe tarieven.
- 6.4. Een aantal aanpassingen in het ontwerpbesluit ten opzichte van de vorige reguleringsperiodes hebben tot doel om de kosten en omzet beter in evenwicht te brengen/houden. Dat pleit ervoor om ook de productiviteitsverandering en de berekening van het startpunt te baseren op daadwerkelijk gefactureerde volumes in plaats van virtuele volumes. Daarnaast worden alle jaren in de productiviteitsmeting betrokken en dus is een correctie voor temperatuursinvloeden niet meer nodig.
- 6.5. In het hiernavolgende overzicht is te zien dat de werkelijke omzet lager ligt dan de toegestane omzet. Dit komt door het volumeafhankelijke deel. De gerealiseerde omzet op vastrecht en het capaciteitsafhankelijke deel is wel hoger dan de toegestane omzet. Het temperatureffect is in 2005 en 2006 echter zodanig groot dat per saldo minder omzet is gerealiseerd dan op basis van de toegestane omzet was toegestaan. De delta bedroeg voor 2005, 2,0% en voor 2006 1,2% van de toegestane omzet.

	TI 2006	Werkel. 2006	TI 2005	Werkel. 2005	Werkel. 2004
Kleinverbruik	€ 12.429.232	€ 12.273.000	€ 13.275.996	€ 13.017.000	
Volume in m ³	267.073.000	239.000.000	267.073.000	239.580.000	247.498.883
Vastrecht	94.852	97.580	94.852	96.071	95.301
Reken capaciteit	429.896	437.716	429.896	434.606	430.807

- 6.6. Gedurende de gehele tweede reguleringsperiode gas zijn de gerealiseerde volumina in m³ lager dan het voor graaddagen gecorrigeerde normvolume.
- 6.7. Voor de graaddagencorrectie worden de volumes vermenigvuldigd met het quotiënt van het gemiddeld aantal graaddagen in de jaren 1971 tot en met 2000 en het aantal graaddagen in het jaar zelf. De verandering van ons klimaat is echter nu zo duidelijk waarneembaar dat de meest aannemelijke afzet in het volgende jaar zeker niet meer gelijk is aan het gemiddelde uit de periode 1971-2000. De graaddagenmethode leidt tot een systematische overschatting van de afzet en daardoor tot systematisch te lage tarieven.

- 6.8. RENDO vraagt de Raad of om de graaddagencorrectie te schrappen of in de WACC een compensatie op te nemen aangaande het volumerisico wat de netbeheerders lopen.

7. CONCEPT berekeningen CONCEPT x-factoren derde periode

- 7.1. Naast onze zienswijze op het ontwerpbesluit willen wij de Raad nog attenderen op een aantal onjuistheden in de concept berekeningen van de concept x-factoren.
- 7.2. Zo constateren wij dat bij de bepaling van de efficiënte kosten 2007 deels twee keer gecorrigeerd wordt voor ORV. Eerst wordt bij de bepaling van de economische kosten de geactiveerde precario uit de GAW gehaald en daarna worden de totale kosten in het tabblad Eindinkomsten nog een keer gecorrigeerd in de economische kosten 2006.
- 7.3. Daarnaast constateren wij dat bij de bepaling van de catch-up gebruik wordt gemaakt van de oorspronkelijke DEA scores. Deze DEA scores zijn niet gecorrigeerd voor ORV. Het gevolg hiervan is dat de productiviteitsverandering onjuist wordt bepaald. Gezien hetgeen wij hebben aangegeven onder randnummer 6.2, stellen wij voor dat de GAW voor bepaling van de economische kosten 2004, 2005 en 2006 niet wordt gecorrigeerd voor geactiveerde precario.
- 7.4. Verder constateren wij dat het bedragen aan ORV kosten niet overeenkomen met de bedragen uit het Brattle rapport pagina 59, tabel 36. In de berekening wordt een afschrijvingstermijn gehanteerd die strijdig is met randnummer 62 van de RAR.

“De afschrijvingstermijn van geactiveerde kosten afkoop precariorechten is gelijk aan de afkooptermijn van de precariorechten. In het geval de precariorechten voor twintig jaar of langer (inclusief eeuwig) zijn afgekocht, wordt de afschrijvingstermijn op 20 jaar gemaximeerd.”

8. Conclusie

- 8.1. Om bovenstaande redenen meent Rendo dat het ontwerpbesluit onvolkomenheden bevat die in het definitieve methodebesluit dienen te worden geadresseerd. Wij vragen de Raad daarom om:
- de uitkomsten van het Winstenonderzoek niet ten grondslag te leggen aan het methodebesluit;
 - de gestandaardiseerd economische kosten op de juiste wijze vast te stellen;
 - de indexering van de GAW te herstellen;
 - de dubbeltelling van de efficiency bij de productiviteitsmeting te corrigeren;
 - rekening te houden met de specifieke risico's van regionale netbeheerders gas bij de toepassing van het CAPM-model;
 - de WACC vast te stellen aan de bovenzijde van de bandbreedte;
 - een afzonderlijke WACC voor gas vast te stellen;
 - de WACC te baseren op de werkelijke financieringskosten;
 - de kosten voor ORV precario met terugwerkende kracht en volledig te compenseren;
 - te garanderen dat de resultaten van het onderzoek aansluitend worden verwerkt in de derde reguleringsperiode;
 - de graaddagencorrectie achterwege te laten of te compenseren in de WACC;
 - De onjuistheden in de concept berekeningen van de concept x-factoren te herstellen.

Met vriendelijke groet,
RENDO Netbeheer B.V.

S.A. Visser
Directeur